

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА”

КОЛІНКО НАТАЛІЯ ОРЕСТІВНА

УДК 005.342:331.1:332.02:334.02:35.085.2:658

КЕРІВНИЦТВО ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Спеціальність – 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету “Львівська політехніка” Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
заслужений працівник народної освіти України
КУЗЬМІН ОЛЕГ ЄВГЕНОВИЧ,
Національний університет “Львівська політехніка”,
директор Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
БАТЧЕНКО ЛЮДМИЛА ВІКТОРІВНА,
Київський національний університет культури і мистецтв,
професор кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу

доктор економічних наук, професор
ДАВИМУКА СТЕПАН АНТОНОВИЧ,
Державна установа “Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАН України”
провідний науковий співробітник

Захист відбудеться “24” лютого 2021 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.052.03 у Національному університеті “Львівська політехніка” за адресою: 79013, м. Львів-13, вул. С. Бандери, 12, IV н. к., ауд. 209-А.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету “Львівська політехніка” за адресою: 79013, м. Львів, вул. Професорська, 1.

Автореферат розісланий “22” січня 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, доц.

Завербний А.С.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Аналіз розвитку провідних економік світу дає підстави стверджувати про визначальну роль використання інновацій як основи якісних зрушень у соціально-економічному житті. За сучасних умов господарської діяльності інновація стала рушійною силою економічного, технологічного, екологічного та соціального розвитку суспільства. Основою формування успішної економіки інноваційного типу є ефективне впровадження та використання нововведень в діяльності підприємств. У зв'язку з цим, особливого значення набувають питання дослідження управління інноваційною діяльністю підприємств.

Не викликає сумніву той факт, що управління інноваційною діяльністю (ІД) є складним та системним процесом, опанування яким стало передумовою розроблення обґрунтованих радикальних рішень, що, своєю чергою, призводить до підвищення активності впровадження підприємством соціальних, економічних та технологічних нововведень. Розуміння керівниками усіх рівнів сутності та інструментів управління ІД сприятиме підвищенню ефективності й результативності нововведень, що, відповідно, призведе до зростання ділової активності підприємств за рахунок впровадження різного роду інновацій.

В управлінні ІД центральне місце відводиться комплексу питань, пов'язаних із керівництвом. Саме керівництво є тим видом діяльності, яке пронизує усю систему управління. Неможливо ефективно використовувати функції і методи менеджменту, а також впроваджувати оптимальні управлінські рішення за відсутності результативного керівництва. Сучасним керівникам доводиться докладати немало зусиль для того, щоб мотивувати діяльність підлеглих і скерувати її на досягнення мети організації.

Проблеми керівництва є предметом дослідження багатьох українських та зарубіжних учених. Серед них слід виділити таких, як М. Армстронг, І. Алексєєв, М. Альберт, Л. Батченко, Р. Блейк, М. Бондарчук, М. Вудкок, С. Давимука, Р. Дафт, П. Друкер, І. Іванова, А. Казанцев, О. Кузьмін, Р. Лайкерт, О. Мельник, М. Мескон, Т. Мітчел, Д. Моутон, В. Ньюстром, Б. Паригін, І. Скворцов, Д. Френсіс, Н. Чухрай, Н. Шпак та інших.

У роботах цих авторів зроблено істотний теоретичний внесок у дослідженні проблем керівництва, зокрема, сутності та значення даної категорії, концептуального та типологічного аналізу діяльності керівників, феноменології та систематизації традиційних та сучасних методів впливу, видів влади та стилів керівництва, особливостей визначення основних вимог, якостей, характеристик, притаманних сучасному керівнику, оцінці трудової діяльності керівника.

Проте, незважаючи на вагому кількість наукових праць та значущість здійснених досліджень, у предметній області залишається низка питань, які є об'єктом науково-прикладних дискусій та досі не знайшли свого узагальнюючого вирішення. Зокрема, сюди слід віднести питання оцінювання результативності керівництва ІД, впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на результат інноваційної діяльності, що визначається результативністю керівництва, моделювання вибору ефективного підходу в керівництві ІД підприємств тощо.

Наявність контраверсійних питань та необхідність розв'язання невіршених завдань, що виникають у даній сфері, визначають потребу у їх поглибленому вивченні та обумовлюють актуальність та своєчасність теми даного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в межах науково-дослідних робіт, які проводяться в Національному університеті “Львівська політехніка”. Отримані результати були використані при виконанні науково-дослідної тематики кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва “Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку національного господарства та його суб'єктів в умовах дослідження моделі глобалізації”, державний реєстраційний номер 0115U006723 (акт впровадження від 14.01.2021р.).

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є розроблення теоретичних положень і методико-прикладних рекомендацій щодо удосконалення та розвитку керівництва інноваційною діяльністю підприємств.

У відповідності з поставленою метою дисертаційної роботи необхідно вирішити такі завдання:

- розвинути понятійно-категорійний апарат у сфері керівництва інноваційною діяльністю, уточнити та доповнити теоретико-прикладні засади формування системи керівництва інноваційною діяльністю підприємств;

- удосконалити класифікації видів інструментів керівництва інноваційною діяльністю підприємств;

- обґрунтувати доцільність використання підходу, ґрунтованого на застосуванні векторної орієнтованості та використанні формуючих та результуючих факторів впливу на результативність інноваційної діяльності, у процесі вибору моделей інструментів результативного керівництва ІД підприємств;

- удосконалити методичні положення щодо вибору моделей інструментів результативного керівництва інноваційною діяльністю підприємств;

- запропонувати удосконалену систему оцінювання рівня результативності керівництва інноваційною діяльністю підприємств;

- розробити модель формування та розвитку результативного керівництва інноваційною діяльністю підприємств на засадах адхократично-креативного підходу;

- сформуувати систему рекомендацій щодо формування та розвитку результативного керівництва інноваційною діяльністю підприємств.

Об'єкт дослідження - процес керівництва інноваційною діяльністю підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні засади щодо формування та розвитку результативного керівництва ІД підприємств.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження стали сучасні теорії менеджменту, концептуальні підходи до проблеми формування системи управління, феноменології керівництва, оцінювання і розвитку результативного керівництва ІД, що відображені в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань у дисертаційній роботі використано такі загальнонаукові методи досліджень: порівняльного аналізу, систематизування та узагальнення - для конкретизації основного змісту, сутності та етимології понять “інновація”, “інноваційна діяльність”, “інноваційний менеджмент”, “управління інноваційною діяльністю”, “керівництво інноваційною діяльністю” (підр. 1.1) та “вплив”, “влада”, “стиль керівництва” (підр. 1.3); групування – для особистісних характеристик керівника інноваційної діяльності у здійсненні трудової діяльності (підр. 1.2), а також, формування класифікації інструментарію керівництва інноваційною діяльністю (підр. 1.3); експертних оцінок й емпіричного дослідження – для обрання найбільш впливових та вагомих видів кожного інструменту керівництва інноваційною діяльністю (підр. 2.3); статистичного аналізу – для дослідження динаміки інноваційної діяльності підприємств в Україні (підр. 2.1); структурно-логічного аналізу – для побудови моделі структури управління інноваційною діяльністю (підр. 1.1), модулі критеріїв вибору методу оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємств на основі обраних показників впливу керівництва (підр. 2.2), узагальненої моделі формування результативного керівництва підприємств (підр. 3.1); математично-статистичного аналізу – для вибору найбільш успішних інноваційно активних промислових підприємств, на основі ABC-XYZ-аналізу (підр. 2.2) та інтегрального комплексного показника результативності керівництва інноваційною діяльністю (підр. 3.2); економетричне моделювання – для побудови адхократично-креативної моделі формування результативного керівництва інноваційною діяльністю (підр. 3.3) та прогнозування впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на результат інноваційної діяльності у процесі керівництва (підр. 3.3); графічний – для наочного представлення теоретико-прикладного матеріалу роботи (усі розділи дисертації); аналізу і синтезу – для вивчення об’єкта і предмета дослідження (усі розділи дисертації).

Інформаційною основою дисертаційної роботи є наукові напрацювання вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали періодичних видань, статистичні звіти та огляди Державної служби статистики України, Інтернет-джерела, дані експертних досліджень за результатами анкетування керівників промислових підприємств, а також нормативно-правові акти органів державної влади, інформація облікової, фінансової та управлінської звітності низки підприємств Західного регіону України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у такому. Найбільш вагомі результати досліджень, що характеризують наукову новизну дослідження, полягає у наступному:

вперше:

- запропоновано модель формування та розвитку результативного керівництва ІД, що включає такі елементи як: інструментарій результативного керівництва ІД, метод оцінювання результативності керівництва ІД, визначення векторної орієнтованості, вибір управлінського підходу результативного керівництва на засадах адхократично-креативної моделі та прогнозування впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на економічний результат ІД, що має на меті формування дієвого механізму визначення стану та окреслення шляхів розвитку керівництва ІД підприємств на майбутнє;

удосконалено:

- класифікації видів інструментів (видів влади, методів впливу та стилю) керівництва інноваційною діяльністю підприємств, які, на відміну від існуючих, найбільш повно враховують можливі ознаки та види інструментів керівництва, змістовно розкривають їхню сутність та структуру, та дозволяють практично застосувати їх для формування в подальшому оптимальних комбінацій даних інструментів для забезпечення результативного керівництва ІД;

- положення з формування моделей вибору інструментів керівництва ІД, в основу яких покладено факторний підхід, що базується на поєднанні формуючих та результуючих факторів впливу керівництва ІД на ефективність інноваційної діяльності, який, на противагу іншим, дозволяє оцінити вплив керівництва ІД як на процес її реалізації, так і оцінити внесок у її результати, що дозволить в подальшому визначити зони слабкого керівництва у розрізі усього процесу реалізації ІД;

- систему оцінювання результативності керівництва ІД підприємств, що базується на оцінюванні часткових показників, що належать до трьох ключових складових керівництва (особистісна, фахова управлінська та фахова виробничо-технологічна), і яка, на відміну від існуючих, дозволяє поєднати показники, що у своїй суті відображають особистісні характеристики керівника і комбінації формуючих та результуючих факторів впливу керівництва на стан та результати ІД із урахуванням векторної орієнтованості керівництва ІД підприємств;

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категорійний апарат у сфері керівництва ІД та теоретико-прикладні засади формування системи керівництва ІД підприємств, що дало змогу не лише збагатити теоретичні засади для подальшого дослідження явища інноваційного менеджменту та розмежувати зазначенні поняття у практичному застосуванні, а й виокремити специфіку процесу керівництва саме в інноваційній діяльності. Так, на основі глибинного дослідження наукової думки, проаналізовано існуючі підходи до трактування поняття “інновації”, “інноваційна діяльність”, “управління інноваційною діяльністю”, “інноваційний менеджмент”, запропоновано власне тлумачення поняття “керівництво інноваційною діяльністю” як діяльності, що здійснюється керівником інноваційного типу через вплив на керовану систему шляхом застосування конкретних моделей інструментів керівництва з метою досягнення соціального, економічного, науково-технічного ефекту в інноваційній діяльності. Також запропоновано авторські тлумачення інструментів (видів влади, впливу, стилів керівництва) керівництва ІД підприємств, що дозволяє сформулювати чітке бачення місця і ролі керівництва ІД у системі інноваційного менеджменту;

- застосування підходу, що базується на визначенні векторної орієнтованості керівництва ІД (працівники, суспільство, бізнес-процеси) та використанні формуючих та результуючих факторів впливу на результативність ІД, який покладено в основу вибору моделей результативного керівництва, оцінювання результативності керівництва та вибору оптимальних управлінських підходів до керівництва, що, на противагу іншим, дозволяє використання в загальній структурі процесів формування та розвитку результативного керівництва ІД як уніфікованої канви і визначального чиннику диференціації керівництва ІД підприємств різних

галузей та сфер і дає розуміння універсальності отриманих результатів дослідження, збагачує їх практичну цінність, та можливість більш детально диференціювати процес керівництва;

- комплексна система узагальнюючих рекомендацій щодо формування та розвитку результативного керівництва ІД підприємств, яка, на відміну від інших, базується на виборі управлінського підходу, враховує векторну орієнтованість, стадію життєвого розвитку, необхідний інструментарій результативного керівництва ІД та визначає конкретний притаманний тип керівника. Дані рекомендації дозволяють керівникам ІД найбільш повно оцінити стан керівництва та окреслити конкретні заходи щодо його подальшого розвитку.

Практичне значення одержаних результатів. Положення і висновки дисертаційної роботи, практична цінність результатів дослідження полягає у розробленні теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо формування та розвитку результативного керівництва інноваційною діяльністю, як фактору впливу на економічні результати підприємства.

Результати дисертаційної роботи використовуються у практичній діяльності Трускавецької міської ради (довідка № 18-10/1 від 14.01.2021р.), Дрогобицькій районній державній адміністрації (довідка № 340 від 31.12.2020р.), а також промисловими підприємствами Львівської області, зокрема у ТзОВ “Спільне українсько-німецьке підприємство “Електротранс” (довідка № 095\041\01 від 11.12.2020р.), ТзДВ “Львівагромашпроект” (довідка № 623-08-01 від 24.09.2020р.), ТзОВ “Електроприлад” (довідка № 54/НВП від 11.07.2020р.).

Також результати дисертаційної роботи впровадженні у навчальний процес Національного університету “Львівська політехніка” та застосовуються під час викладання дисциплін “Менеджмент”, “Економіка та оподаткування інноваційної діяльності інноваційних підприємств” для студентів спеціальності 073 “Менеджмент” (довідка № 67-01-26 від 13.01.2021р.). Зокрема, йдеться про положення щодо вибору моделей інструментів керівництва та систему оцінювання рівня результативності керівництва інноваційною діяльністю підприємств.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею. Усі наукові результати, викладені у роботі, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача і становлять його індивідуальний доробок.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, прикладні рекомендації та результати дисертаційної роботи розглянуто на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних та науково-методичних конференціях, а саме: Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп’ютерних технологій в Україні (Львів, 21-25.03.2011р.; 26-31.03.2012р.; 15-20.04.2013р.; 30.03.-4.04.2015р.; 27-31.03.2017р.; 17-20.04.2018р.; 18-19.04.2019р.); Проблеми та шляхи вдосконалення економічного механізму підприємницької діяльності (Дніпропетровськ, 4-5.04.2013р.); Модернізація стратегій економічного розвитку в умовах глобальної нестабільності (Київ, 22-23.11.2012р.); Działania wyższych uczelni a rozwój gospodarki i kultury w mieście (Katowice, 17-18.09.2015р.); Інформаційне суспільство: тенденції регіонального розвитку (20-21.09.2016р.) та наукових

семінарах кафедри загальноєкономічної підготовки та маркетингу Н-Н Інституту підприємництва та перспективних технологій Національного університету “Львівська політехніка” та кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва Національного університету “Львівська політехніка” за темою дисертації.

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 30 наукових праць (8 з яких - одноосібних), у тому числі 13 наукових праць у фахових виданнях України (з них 1 у науковому виданні, що входить до наукометричних баз даних), 2 монографії, 1 у науковому періодичному виданні іншої держави, 14 тез доповідей у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 19,32 друк.арк., з яких 15,71 друк.арк. особисто належить автору.

Обсяг і структура роботи. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст роботи викладений на 203 сторінках тексту. Робота містить 42 таблиці, 37 рисунків, список використаних джерел із 235 найменувань, а також 17 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено сутність і значення наукової проблеми, сформульовано мету та основні завдання, предмет і об’єкт, теоретичну і методологічну бази дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість дисертаційного дослідження, сформовано висновки щодо їх практичного значення, а також подано особистий внесок здобувача і дані про апробацію результатів дослідження та публікації.

У першому розділі **“Теоретико-прикладні засади формування керівництва інноваційною діяльністю підприємств”** проаналізовано підходи до трактування поняття “інновації”, “інноваційна діяльність”, “управління інноваційною діяльністю” та “інноваційний менеджмент”, визначено місце системи керівництва інноваційною діяльністю в змодельованій структурі управління ІД, удосконалено тлумачення поняття “керівництво інноваційною діяльністю”, досліджено типологію та особливості керівників ІД, досліджено та доповнено класифікацію інструментів керівництва ІД, а також сформовано концептуальні засади оцінювання та розвитку результативного керівництва ІД.

Наукова думка щодо феномену керівництва ІД ґрунтується на основі аналізу підходів, які досліджують розвиток інноваційного менеджменту та особливостей реалізації інноваційної діяльності на підприємстві. Вивчення даних підходів дозволило сформувати модель управління інноваційною діяльністю, яка передбачає вплив керуючої системи на керовану з метою досягнення ефективних соціальних, економічних та технологічних результатів, шляхом реалізації загальних та конкретних функцій менеджменту, з використанням соціально-психологічних, економіко-технологічних та адміністративно-правових методів менеджменту щодо підготовки, ухвалення та реалізації обґрунтованих управлінських рішень у сфері інноваційної діяльності (рис. 1).

Змодельована структура управління, дозволяє наочно побачити місце керівництва ІД, взаємозв’язок з іншими ключовими елементами управління та його вплив на керовану систему, а також участь у перетворенні вхідного ресурсу (ідеї) та впливу зовнішніх факторів на отримання кінцевого продукту (інновації).

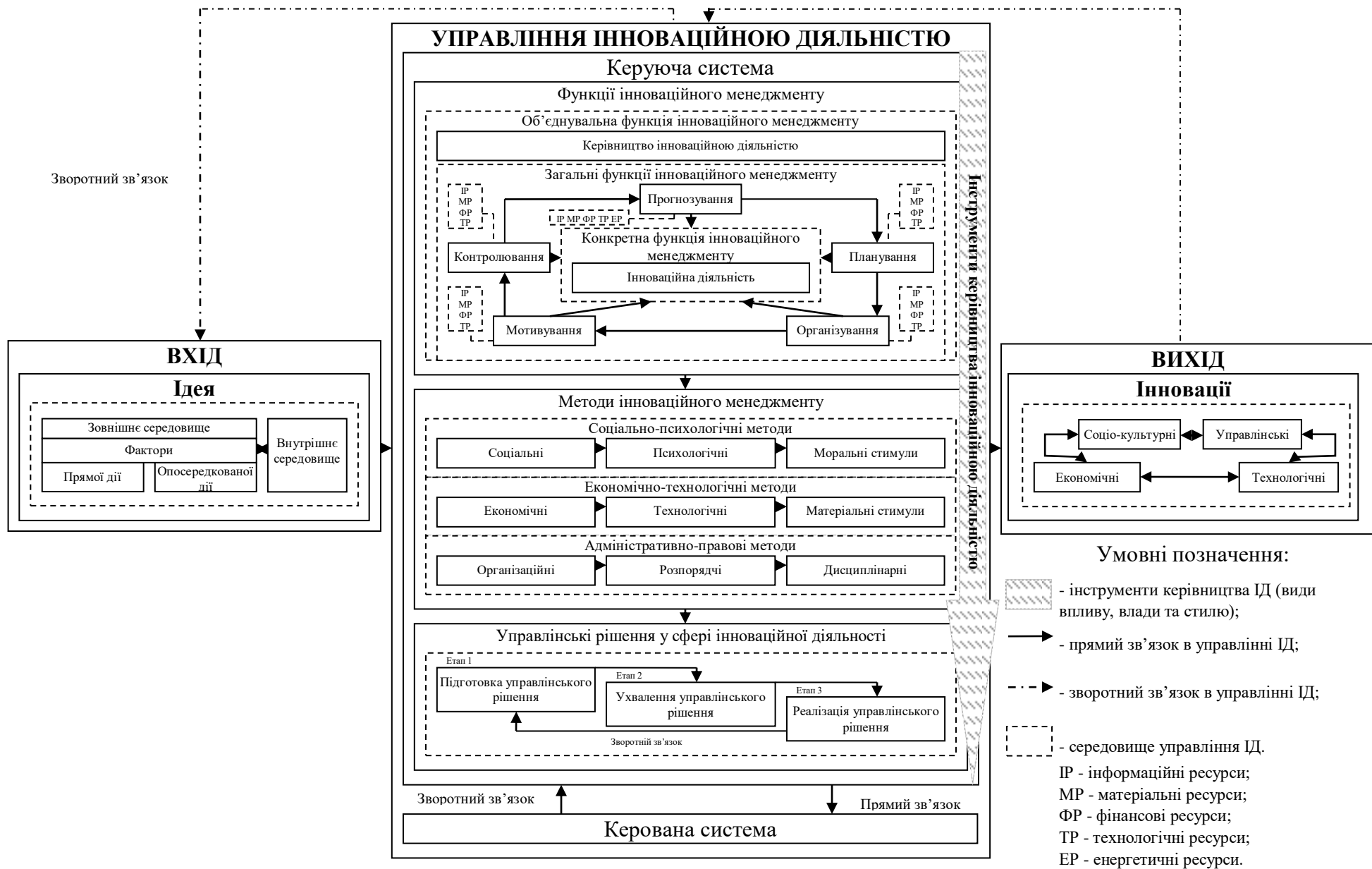

Рис. 1. Місце керівництва в структурі управління інноваційною діяльністю

Примітка: розвинуто автором

В практичну канву керівництва ІД, покладено такі інструменти, як методи впливу, влада, стилі керівництва, що дозволяють керуючій системі впливати на керовану систему, та забезпечити досягнення ефективних результатів ІД. Отже, “керівництво інноваційною діяльністю” - це діяльність, що здійснюється керівником інноваційного типу через вплив на керовану систему шляхом застосування конкретних моделей інструментів керівництва з метою досягнення соціального, економічного і науково-технічного ефекту.

У результаті досліджень теорії та практики керівництва ІД виокремлено та детально проаналізовано комплекс груп та видів особистісних характеристик, яким повинні відповідати керівники інноваційної діяльності, а саме: 1) навички, 2) знання, 3) цінності, 4) здібності, 5) мислення, 6) якості, 7) виконання функцій та 8) дотримання принципів управлінської діяльності, які в подальшому покладаються в систему оцінювання керівництва ІД підприємств. На відміну від більшості пропонованих підходів до визначення ключових характеристик керівників, пропонований комплекс більш повно охоплює усі елементи інтелектуальної складової керівництва, а також враховує ефективність застосування керівником основних управлінських механізмів у процесі керівництва ІД, та дозволяє інтегрувати його у систему оцінювання керівництва загалом.

Для більш точного розуміння теорії керівництва ІД удосконалено, розвинуто та доповнено класифікацію інструментів керівництва ІД, яка найбільш повно враховує можливі класифікаційні ознаки та види інструментів керівництва, змістовно розкриває їх сутність та структуру, та дозволяє практично застосувати їх для формування в подальшому оптимальних комбінацій даних інструментів для забезпечення результативного керівництва ІД. Зокрема, виділено 12 видів методів влади (з них, запропоновані такі види класифікаційних ознак: за охопленням, за тривалістю, за формою психологічного стимулювання, за безпосередністю впливу, за формою взаємодії з підлеглим, за рівнем емоційності), 11 видів методів впливу (з них, запропоновані: за інструментами застосування, за напрямками впливу) та 14 видів стилів керівництва (з них, запропоновані: за методом превалюючого впливу в керівництві ІД, за рівнем інноваційності в керівництві ІД, за здатністю до сприйняття змін в керівництві ІД, за участю керівника в ІД, за формою впливу в керівництві ІД).

У другому розділі дисертаційної роботи “**Аналізування інструментарію керівництва інноваційною діяльністю підприємств**” проаналізовано стан та динаміку розвитку ІД підприємств, в результаті чого сформовано ключові характеристики (фактори формуючі та результуючі) впливу керівництва на ефективність ІД, на основі яких визначено найбільш успішні інноваційно активні (ІА) промислові підприємства за результатами ABC-XYZ-аналізу та сформовано рекомендовані до застосування моделі вибору інструментів керівництва ІД в залежності від визначеної векторної орієнтованості керівництва ІД підприємства.

За результатами узагальненого аналізу та проведених досліджень щодо стану та тенденцій розвитку ІД підприємств в Україні, виявленої динаміки індексу промислової продукції та індексу виробництва продукції за видами діяльності в Україні за 2000-2019 роки, було сформовано “дорожню карту” із необхідним

рекомендаціями щодо здійснення керівництва ІД, як на макрорівні так, і на мікрорівнях.

Послідовність формування інструментів результативного керівництва ІД на підприємствах охоплює ряд етапів – від виявлення та дослідження ключових факторів впливу керівництва на ефективність ІД до формування моделей результативного вибору інструментів результативного керівництва ІД.

Відповідно, для формування вибірки показників (формуючих та результуючих факторів впливу) керівництва ІД запропоновано факторний підхід, який дозволяє оцінити вплив керівництва ІД як на процес її реалізації, так і оцінити внесок у її результати, що дозволить в подальшому визначити зони керівництва у розрізі усього процесу реалізації ІД. До формуючих факторів віднесено: 1) участь у програмах НДР (факт участі у програмах НДР, реалізація інноваційної продукції нової для ринку); 2) використання інноваційного обладнання та процесів на підприємстві (реалізація інноваційної продукції нової для підприємства, впровадження нових технологічних процесів); 3) мотивування працівників підприємства, задіяних у ІД (виокремлення та облік працівників, здійснення витрат на оплату). До результуючих факторів віднесено: 1) обсяг реалізованої інноваційної продукції у кількісному вимірі; 2) обсяг реалізованої інноваційної продукції у грошовому вимірі.

На основі застосування адаптованого методу ABC-XYZ-аналізу, запропонованого факторного підходу та із врахуванням статистичних даних, що відображають результуючі та формуючі фактори впливу керівництва ІД на її ефективність, сформовано вибірку найбільш успішних інноваційно активних промислових підприємств, з метою застосування та апробування методики формування та розвитку результативного керівництва ІД підприємств (рис. 2).

Результати розрахунків узагальнюються в інтегровану матрицю ABC-XYZ-аналізу, кінцевою метою якої є встановлення найбільш успішних інноваційно активних промислових підприємств, що забезпечується впливом результативного керівництва (кластери AX, AY, BX, BY, AZ), які підлягають дослідженню на предмет векторної орієнтованості керівництва ІД та застосування інструментів керівництва (методів впливу, влади, стилів керівництва).

До кластеру, що відображає найбільш успішні ІА промислові підприємства, потрапило сім підприємств. На їх основі проведені подальші дослідження щодо формування та розвитку результативного керівництва ІД.

За результатами оцінювання факторів впливу керівництва на ефективність ІД, представленої в ході XYZ-аналізу, а також із урахуванням результатів дослідження діяльності підприємств, визначається векторна орієнтованість керівництва ІД обраних найбільш успішних ІА промислових підприємств. Векторна орієнтованість керівництва ІД вказує на результативну перевагу в оцінюванні тих формуючих факторів впливу, які забезпечують максимальний вплив результатів такої діяльності на одну із сфер: суспільні процеси, бізнес-процеси на підприємстві, працівники підприємства. Векторна орієнтованість на одну із сфер не заперечує впливу результатів ІД на інші сфери, а лише визначає пріоритети та найбільш вагомий оцінювальний вплив у керівництві ІД.

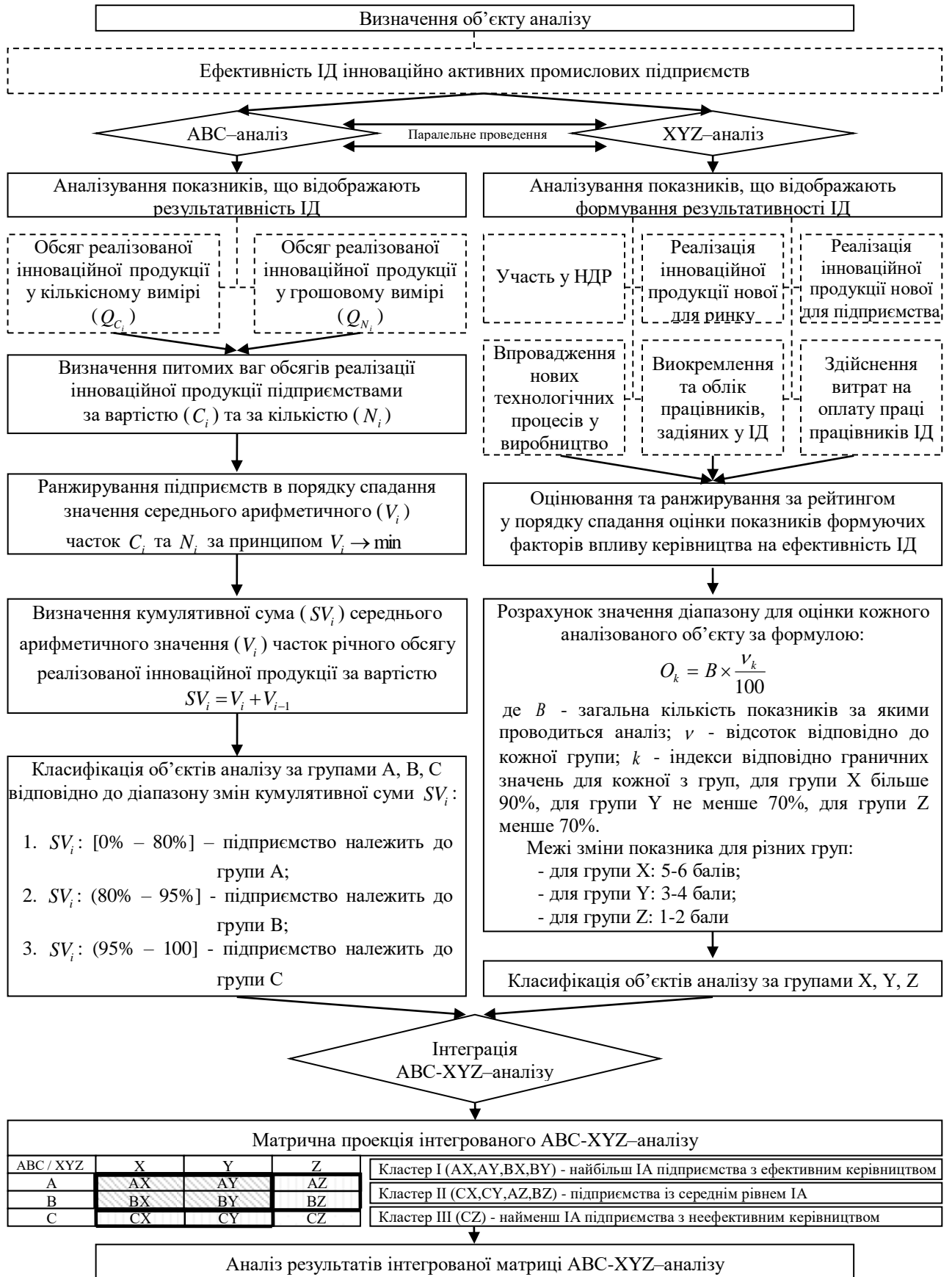

Рис. 2. Алгоритм проведення ABC-XYZ-аналізу для виділення найбільш успішних інноваційно активних промислових підприємств

Примітка: побудовано автором

Таким чином, на основі визначеної векторної орієнтованості керівництва ІД та із урахуванням експертного дослідження із залученням керівників інституційного та управлінського рівнів управління, було уніфіковано найбільш впливові та вагомі види кожного інструменту (методів впливу, влади, стилів керівництва), а також визначено та оцінено частоту застосування конкретних видів інструментів керівництва на ІА промислових підприємствах. Як результат, було сформовано модель вибору інструментів керівництва ІД у залежності від визначеної векторної орієнтованості керівництва ІД підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

Модель вибору інструментів керівництва ІД на основі векторної орієнтованості

Інструменти керівництва ІД	Групувальні ознаки виду інструмента	Рекомендовані види інструментів з урахуванням векторної орієнтованості керівництва ІД		
		На персонал	На бізнес-процеси	На суспільство
Види методів впливу	За характером впливу	соціально-психологічний	економічний	технологічний
	За стилем поведінки керівника	ліберальний	інноваційний	інноваційний
	За способом комунікації	залучення	письмовий	наслідування
	За формою взаємодії з підлеглими	змішаний	змішаний	змішаний
	За формою психологічного стимулювання	емоційний	розумовий (раціональний)	розумовий (інтелектуальний)
Види влади	За типом влади	винагороди	еталонна	експертна
	За напрямком впливу	морального впливу	нормативного впливу	стимулюючого впливу
	За авторитетністю	влада авторитету	влада авторитету	влада авторитету
	За функціональною спрямованістю	активізуюча	організуюча	координуюча
	За інструментами застосування	причетності	орієнтації	нововведення
Види стилів	За формою впливу в керівництві	інноваційно-ліберальний	інноваційно-авторитарний	інноваційно-демократичний
	За участю керівника в інноваційній діяльності	супроводжувачий	координуючий	супроводжувачий
	За ціле орієнтованістю на досягнення мети	коопераційний	егоцентричний	дипломатичний
	За мотиваційною базою	моральний	матеріальний	соціальний
	За рівнем інноваційності в керівництві	новаторський	модернізаційний	випереджачий

Примітка: розроблено автором

Застосування даної моделі надає керівникам ІД дієвий та впливовий механізм підвищення результативності керівництва ІД шляхом оптимального поєднання конкретних видів інструментів.

У третьому розділі дисертаційної роботи **“Формування та розвиток результативного керівництва інноваційною діяльністю підприємств”** розроблено модель формування та розвитку результативного керівництва ІД, у результаті чого сформовано послідовність та систему показників для оцінювання рівня результативності керівництва, визначення на її основі дійсної векторної орієнтованості та вибору відповідного управлінського підходу результативного керівництва на засадах розробленої адхократично-креативної моделі.

Встановлено, що процес переходу реального стану керівництва в бажаний ускладнений комплексністю явища керівництва загалом, що зумовлює необхідність розроблення моделі формування та розвитку результативного керівництва ІД, яка забезпечить перетворення існуючої системи керівництва з її структурою і потенціалом в наявних умовах ІД на бажану (рис. 3).

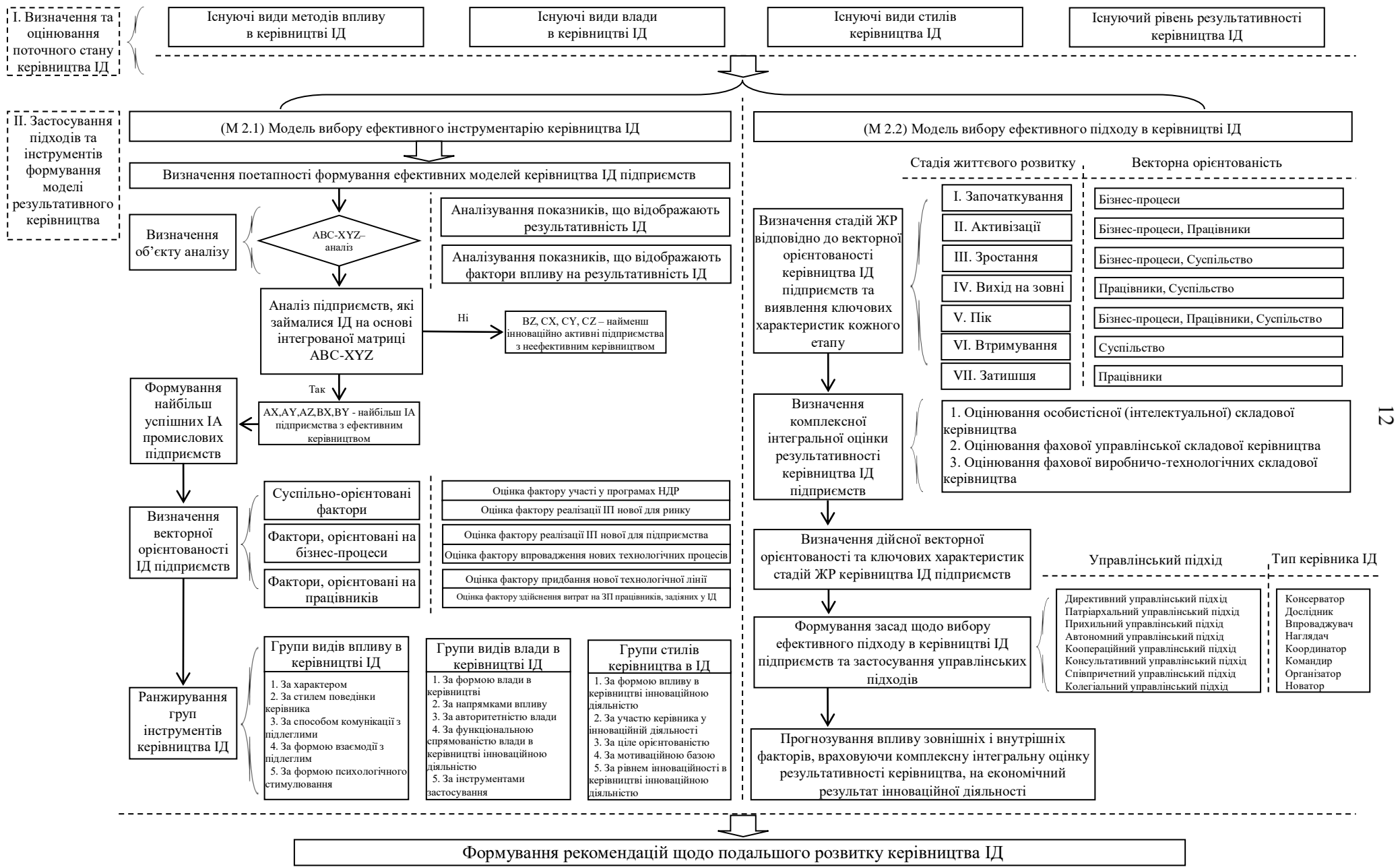

Рис. 3. Узагальнена модель формування та розвитку результативного керівництва інноваційною діяльністю підприємств
Примітка: запропоновано автором

Моделювання результативного керівництва по суті є процесом вибору ефективного інструментарію керівництва ІД (методів впливу, влади, стилів керівництва) та вибору ефективного підходу в керівництві ІД, що включає такі елементи, як оцінювання рівня результативності керівництва, визначення на її основі дійсної векторної орієнтованості, вибору відповідних управлінських підходів результативного керівництва на засадах адхократично-креативного моделі та прогнозування впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, враховуючи комплексну інтегральний показник результативності керівництва на економічний результат ІД.

Оскільки інноваційний процес є циклічним, то відповідно і процес адаптації керівництва до інноваційного розвитку теж має певну циклічність, що розглядається у взаємозв'язку із стадіями життєвого розвитку керівництва ІД та з урахуванням векторної орієнтованості. За результатами досліджень виокремлено стадії життєвого розвитку керівництва ІД: започаткування, активізація, зростання, вихід на зовнішнє середовище, вершина (пік), втримування і затишшя (підготовка) перед початком наступного циклу.

На кожній стадії життєвого розвитку керівнику притаманна у більшій, чи меншій мірі певна векторна орієнтованість. При орієнтованості на персонал керівник докладає максимум зусиль для розвитку внутрішніх комунікацій, командної роботи та максимального заохочення підлеглих до пошуку та генерування інноваційних ідей. При орієнтованості на бізнес-процеси керівник концентрується на стабілізації операційної діяльності та мінімізації ризику ІД, віддаючи перевагу перевіреному та реалізованому нововведенням. При векторній орієнтованості на суспільство керівник досягає поставленої мети шляхом активізації процесів ІД, що забезпечать суспільно-значущі результати (випуск інновацій, що є новинками для ринку, участь у важливих НДР тощо).

Співвідношення стадій життєвого розвитку та комбінацій векторної орієнтованості з урахуванням екстремумів векторної орієнтованості, дозволяє запропонувати на кожній стадії конкретні комбінації інструментів керівництва. Це дозволяє більш ґрунтовно зрозуміти на якому відрізку життєвого розвитку перебуває керівництво ІД та які додаткові чинники та інструменти, що визначаються векторною орієнтованістю, необхідно застосовувати.

Локалізування керівництва на часовій прямій та кривій життєвого розвитку дає розуміння орієнтованості керівника та визначає пріоритетні сфери його діяльності як керівника. Наступним постає завдання визначення оптимальних груп показників оцінювання результативності керівництва ІД, що базується на оцінюванні таких складових керівництва як особистісної (P_s) та фахової (P_m , P_p), кожна з яких відображає конкретну векторну орієнтованість.

Оцінювання результативності керівництва ІД за запропонованою методикою передбачає врахування як особистісних характеристик керівника, розрахованих із застосуванням інструментарію експертного оцінювання, так і результатів його діяльності (управлінська та виробничо-технологічна складова), розрахованих на основі внутрішньої фінансової звітності підприємства (табл. 2).

Запропонована комбінація показників дає можливість встановити внесок інтелектуального потенціалу, управлінського та операційного потенціалу в оцінку результативності керівництва ІД.

Елементи моделі оцінювання результативності керівництва ІД підприємств

Складові оцінювання	Показники	Спосіб розрахунку	Умовні позначення
Показники, які характеризують інтелектуальний потенціал та векторне орієнтування на суспільство			
Особистісна складова P_s	Інтегральний показник особистісного рівня керівника інноваційної діяльності	$P_s = \frac{\sum_{i=1}^N K e_i}{N}$	$K e_i$ - середня експертна оцінка i -тої групи характеристик особистісної складової оцінювання результативності керівника ІД; N - загальна кількість груп характеристик ($N=8; i=1,2,.., N$)
Показники, які характеризують управлінський потенціал та векторне орієнтування на працівників			
Управлінська складова P_m	Рівень залучення кадрів до інноваційної діяльності	$P_{m_1} = \frac{N_c^t}{N_z^t}$	N_c^t - кількість наукових, інженерних і технічних працівників, залучених до ІД за певний період t , ос.; N_z^t - загальна кількість працівників за певний період t , ос.
	Рівень стимулювання працівників інноваційної діяльності	$P_{m_2} = \frac{S_c^t}{S_z^t}$	S_c^t - середня заробітна плата працівників, залучених до ІД за певний період t , грн., S_z^t - середня заробітна плата працівників підприємства за певний період t , грн.
	Рівень приросту заохочення працівників інноваційної діяльності	$P_{m_3} = \frac{B_c^t}{B_z^t}$	B_c^t - середній обсяг додаткового матеріального заохочення (преміювання, "бонуси", додаткові виплати) працівників, залучених до ІД у певний період t , грн., B_z^t - середній обсяг загального додаткового матеріального заохочення (преміювання, "бонуси", додаткові виплати) працівників у певний період t , грн.
Показники, які характеризують операційний потенціал та векторне орієнтування на бізнес-процеси			
Виробничо-технологічна P_p	Показник рівня прогресивності продукції	$P_{p_1} = \frac{Q_c}{Q_z}$	Q_c - кількість видів вироблених (реалізованих) інноваційних продуктів; Q_z - загальна кількість вироблених (реалізованих) видів продукції підприємством
	Показник рівня прогресивності технологій	$P_{p_2} = \frac{T_c}{T_z}$	T_c - кількість нових впроваджених (придбаних) технологічних процесів (ліній) підприємством за певний період, од.; T_z - загальна кількість використовуваних технологічних процесів (ліній) підприємством за певний період, од.
	Показник рівня інноваційного потенціалу	$P_{p_3} = \frac{V_c}{V_z}$	V_c - обсяг витрат на інновації (пошук, використання, придбання, впровадження науково-технічних досягнень (витрати, пов'язані із винахідництвом)) за певний період, грн.; V_z - загальна величина собівартості продукції за певний період, грн.

Примітка: запропоновано автором

Як результат, на основі значень трьох складових оцінювання, розраховується інтегральний показник результативності керівництва ІД підприємств (P_{ef}).

Встановлення особистісної складової результативності керівництва ІД здійснюється на основі оцінювання 8 елементів, які включають 6 особистісних характеристик (навички, знання, цінності, мислення, здібності, якості) та 2 функціональні характеристики керівника (реалізація функції та відповідність принципам керівника ІД). Для проведення розрахунків розроблено карту оцінювання особистісної складової, в якій розшифровуються критерії, що характеризують якості, та наведена градація оцінок.

Об'єктивне оцінювання результативності керівництва ІД на основі запропонованих трьох складових (особистісної, управлінської та виробничо-технологічної), безумовно дозволить сформулювати більш чітке уявлення про керівника та розробити рекомендації щодо його подальшого розвитку.

Базуючись, на результатах експертного оцінювання особистісного потенціалу керівника та отриманих даних з фінансової звітності підприємства за показниками управлінської та виробничо-технологічної складової, які є доступними та кількісно вимірюваними, здійснено розрахунки показників результативності керівництва ІД.

За результатами оцінювання результативності керівництва ІД та графічно змодельованої адхократично-креативної моделі управлінського підходу, здійснено позиціонування досліджуваних підприємств на рис. 5.

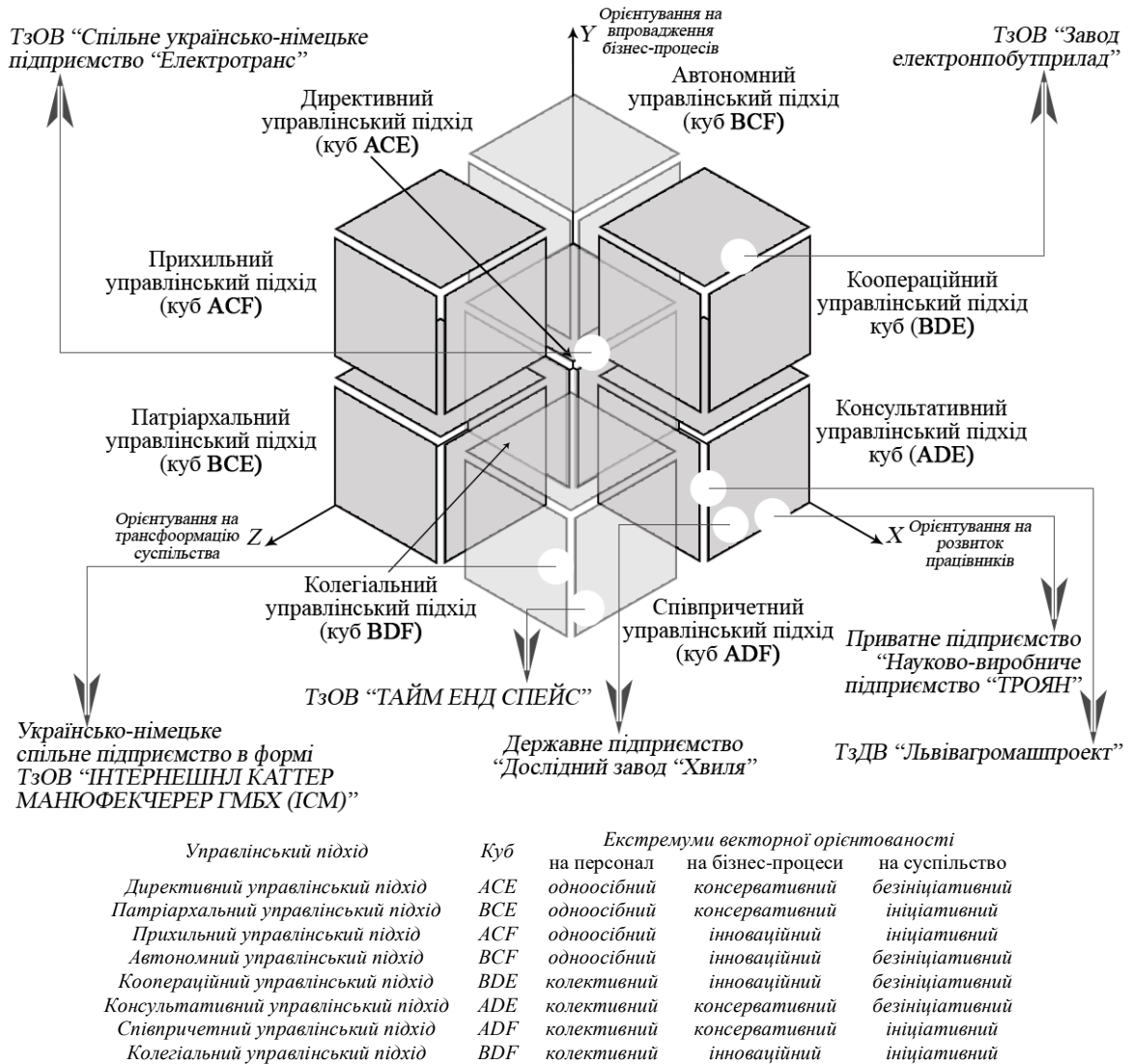

Рис. 5. Графічне зображення моделі адхократично-креативного управлінського підходу

Примітка: побудовано автором

Детальне аналізування та вивчення структури управління ІД, інструментарію керівництва ІД, типології керівника ІД, векторної орієнтованості керівництва ІД дозволяють запропонувати адхократично-креативну модель визначення управлінського підходу до результативного керівництва інноваційною діяльністю підприємств, в якій виокремлено такі управлінські підходи: директивний, патріархальний, прихильний, автономний, коопераційний, консультаційний, співпричетний і колегіальний.

За результатами аналізу типології керівників та сформованих інструментів керівництва ІД, в залежності від визначеної векторної орієнтованості, запропоновано до кожного управлінського підходу тип керівника інноваційної діяльності, відповідний метод впливу, притаманний вид влади та сформований стиль керівництва (табл. 3).

Таблиця 3

Типи керівників, притаманні види влади, методи впливу та стилі керівництва відповідно до запропонованих управлінських підходів

Управлінські підходи адхократично-креативної моделі	Типи керівника ІД	Види впливу	Види влади	Види стилів
Директивний управлінський підхід	Консерватор	економічний	нормативного впливу	авторитарний
Патріархальний управлінський підхід	Дослідник	технологічний/ наслідування	експертна/ стимулюючого впливу	інноваційно-демократичний/ дипломатичний
Прихильний управлінський підхід	Впроваджувач	економічний/ технологічний/ розумовий (раціональний)/ розумовий (інтелектуальний)	експертна/ нормативного впливу/ стимулюючого впливу/ орієнтації	інноваційно-демократичний/ координуючий/ супроводжуючий/ модернізаційний
Автономний управлінський підхід	Наглядач	економічний/ розумовий (раціональний)	еталонна/ нормативного впливу	інноваційно-авторитарний/ координуючий
Коопераційний управлінський підхід	Координатор	економічний/ розумовий (раціональний)/ соціально-психологічний/ емоційний	еталонна/ нормативного впливу/ активізуюча/ морального впливу	інноваційно-авторитарний/ інноваційно-ліберальний/ координуючий/ супроводжуючий
Консультативний управлінський підхід	Командир	соціально-психологічний/ залучення	винагороди/ морального впливу	інноваційно-ліберальний/ супроводжуючий
Співпритетний управлінський підхід	Організатор	соціально-психологічний/ технологічний/ емоційний/ інноваційний	винагороди/ морального впливу/ стимулюючого впливу/ координуюча	інноваційно-демократичний/ супроводжуючий/ новаторський/ випереджаючий
Колегіальний управлінський підхід	Новатор	технологічний/ інноваційний/ емоційний/ розумовий (раціональний)/ розумовий (інтелектуальний)/ залучення	експертна/ нормативного впливу/ морального впливу/ стимулюючого впливу/ організуюча/ нововведення	інноваційно-демократичний/ координуючий/ супроводжуючий/ модернізаційний/ новаторський/ випереджаючий

Примітка: запропоновано автором

На прикладі досліджуваних промислових підприємств та з урахуванням економічних результатів їх діяльності, а також розрахованої комплексної інтегральної оцінки результативності керівництва ІД, розроблено економічні моделі прогнозування впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, на економічний результат виробничо-господарської діяльності промислових підприємств, що дозволяє суттєвим чином підсилити результуючі фактори керівництва ІД та спрогнозувати конкретні кінцеві результати інноваційної діяльності.

Дослідження факторів впливу на економічні результати діяльності таких підприємств, як: 1) ТЗОВ “СП “Електротранс”, 2) ТЗДВ “Львівагромашпроект”, 3) ПП “НВП “ТРОЯН” пропонується провести у два етапи:

Етап 1. Дослідження впливу динаміки випуску інноваційної продукції:

$$1.1. \ln Y_t^S = 7,674 + 0,188 \cdot t, \quad (r = 0,818);$$

$$1.2. \ln Y_t^S = 8,315 + 0,076 \cdot t, \quad (r = 0,922);$$

$$1.3. \ln Y_t^S = 6,479 + 0,127 \cdot t, \quad (r = 0,684);$$

де Y_t^S - обсяг випуску інноваційної продукції; r - коефіцієнт кореляції.

Етап 2. Дослідження впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на економічний результат:

$$2.1. \ln Y_t = 6,504 - 0,008 \cdot R_t^Y + 5,827 \cdot Pef + 0,597 \cdot Z_t - 0,615 \ln L_t + 0,042 \cdot \ln K_t, \quad (r = 0,939);$$

$$2.2. \ln Y_t = 15,626 + 0,018 \cdot R_t^Y + 3,731 \cdot Pef - 1,189 \cdot Z_t - 0,613 \ln L_t + 0,110 \cdot \ln K_t, \quad (r = 0,999);$$

$$2.3. \ln Y_t = -1,950 + 0,008 \cdot R_t^Y + 0,988 \cdot Pef + 0,329 \cdot Z_t + 0,806 \ln L_t + 0,314 \cdot \ln K_t, \quad (r = 0,987),$$

де Y_t - чистий дохід; R_t^Y - оцінка умов економічної діяльності; Pef - інтегральний показник результативності керівництва ІД; Z_t - оцінка інноваційної активності підприємства; L_t - чисельність працівників; K_t - вартість основних засобів; r - коефіцієнт кореляції.

На основі проведених розрахунків та досліджень щодо формування та розвитку результативного керівництва, що базуються на застосуванні моделі вибору інструментарію керівництва (модель М 2.1, рис. 3) та моделі вибору підходу в керівництві (модель М 2.2, рис. 3) сформовано комплексну систему узагальнюючих рекомендацій щодо формування та розвитку результативного керівництва.

Дані рекомендації дозволяють керівникам інноваційної діяльності найбільш повно оцінити стан керівництва та окреслити конкретні заходи щодо його подальшого удосконалення та розвитку.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретико-методологічне узагальнення та запропоновано нове прикладне вирішення наукового завдання щодо формування та розвитку результативного керівництва інноваційною діяльністю підприємств. За результатами дисертаційної роботи зроблено такі висновки:

1. Розвинуто понятійно-категорійний апарат у сфері керівництва інноваційною діяльністю, проаналізовано існуючі підходи до трактування поняття “інновації”, “інноваційна діяльність”, “управління інноваційною діяльністю”, “інноваційний менеджмент”. Як результат, запропоновано власне тлумачення поняття “керівництво інноваційною діяльністю” як діяльності, що здійснюється керівником інноваційного типу через вплив на керовану систему шляхом застосування конкретних моделей інструментів керівництва з метою досягнення соціального, економічного, науково-технічного ефекту в інноваційній діяльності.

Визначено місце системи керівництва ІД в управлінні інноваційною діяльністю та змодельовано структуру управління інноваційною діяльністю, яка унаочнює місце та складові елементи керівництва ІД, його взаємозв'язок з іншими ключовими елементами управління та його вплив на керовану систему, а також участь у перетворенні вхідного ресурсу (ідеї) та впливу зовнішніх факторів на отримання кінцевого продукту (інновації). Удосконалено сукупність груп та видів особистісних характеристик, властивих керівнику ІД, а саме: навички, знання, цінності, здібності, мислення, якості, виконання функцій та дотримання принципів управлінської діяльності, які буде в подальшому покладено в систему оцінювання керівництва ІД підприємств. На відміну від більшості пропонованих підходів до визначення ключових характеристик керівників, сформована сукупність більш повно охоплює усі елементи інтелектуальної складової керівництва, а також враховує ефективність

застосування керівником основних управлінських механізмів у процесі керівництва ІД, та дозволяє інтегрувати його у систему оцінювання керівництва загалом.

2. Удосконалено класифікацію видів інструментів керівництва ІД підприємств, які найбільш повно враховують можливі класифікаційні ознаки та види інструментів керівництва, змістовно розкривають їхню сутність та структуру, та дозволяють практично застосувати їх для формування в подальшому оптимальних комбінацій даних інструментів для забезпечення результативного керівництва ІД. В результаті проведеного дослідження було запропоновано 6 нових класифікаційних ознак щодо групування видів методів впливу, 2 нові класифікаційні ознаки щодо групування видів влади та 5 нових класифікаційних ознак щодо групування видів стилів в керівництві ІД.

3. Обґрунтовано доцільність використання підходу, ґрунтованого на застосуванні векторної орієнтованості (працівники, суспільство, бізнес-процеси) та використанні системи формуючих та результуючих факторів впливу керівництва на результативність ІД, що було покладено в основу визначення вибірки найбільш інноваційно активних промислових підприємств за допомогою застосування адаптованого методу АВС-XYZ-аналізу. Визначення векторної орієнтованості дозволяє виокремити зони керівництва (високого, середнього, низького рівня) у розрізі усього процесу реалізації ІД.

4. Удосконалено положення щодо вибору моделей інструментів результативного керівництва ІД підприємств, в основу яких покладено моделі комбінацій видів інструментів (влади, методів впливу, стилів керівництва), сформованих в залежності від визначеної векторної орієнтованості керівництва ІД та із врахуванням результатів оцінювання частоти застосування даних інструментів у вибірці найбільш інноваційно активних підприємств. Застосування даної моделі надає керівникам ІД дієвий та впливовий механізм підвищення результативності керівництва ІД шляхом оптимального поєднання конкретних видів інструментів.

5. Удосконалено систему оцінювання результативності керівництва ІД підприємств, що базується на сукупності 14 часткових показників, що належать до трьох ключових складових керівництва (особистісна, фахова управлінська та фахова виробничо-технологічна), кожна з яких відображає конкретну векторну орієнтованість. Дане оцінювання дозволяє поєднати показники, що у своїй суті відображають і особистісні характеристики керівника, і комбінації формуючих та результуючих факторів впливу керівництва на стан та результати ІД. Таке поєднання дає можливість встановити внесок окремих складових в інтегральну оцінку результативності керівництва ІД. Як результат, на основі цих значень розраховано інтегральний показник результативності керівництва ІД підприємства, що дає можливість отримати багатогранну, комплексну та найбільш повну в межах предмету та об'єкту дослідження оцінку керівництва ІД відповідно до дійсної векторної орієнтованості.

6. Розроблено модель формування та розвитку результативного керівництва ІД підприємств на засадах адхократично-креативної моделі, в основу якої покладено такі критерії, як результати оцінювання трьох складових керівництва ІД та векторна орієнтованість керівництва, що дало можливість виокремити та детально охарактеризувати управлінські підходи в керівництві інноваційною діяльністю

(директивний, патріархальний, прихильний, автономний, коопераційний, консультативний, співпричетний, колегіальний) та виокремити відповідні типи керівників (наглядач, координатор, впроваджувач, організатор, новатор, дослідник, командир). Позиціонування досліджуваних підприємств в межах даної адхократично-креативної моделі дозволило визначити притаманні їм управлінські підходи та сформулювати конкретні пропозиції щодо формування та розвитку результативного керівництва.

7. Сформовано комплексну систему узагальнюючих рекомендацій щодо формування та розвитку результативного керівництва, що базується на визначеному управлінському підході, враховує векторну орієнтованість, стадію життєвого розвитку, необхідний інструментарій результативного керівництва ІД та визначає конкретний притаманний тип керівника. Дані рекомендації дозволяють керівникам ІД найбільш повно оцінити стан керівництва інноваційною діяльністю та окреслити конкретні заходи щодо його подальшого розвитку.

СПИСОК ПРАЦЬ ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дисертації

1.1. Монографії

1. Kolinko, N., Krasulyak, M., 2015. Practical implementation arrangements of territory branding. *The development of higher education as a tool of city marketing: series of monographs, Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology*, 4, с. 43-48.

2. Kolinko, N., M. Pynch, O. Sanina, 2016. Creating the city development strategy for Drohobych involving the public. *The development of higher education as a tool of city marketing: series of monographs, Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology*, 8, с. 25-35.

1.2. Публікації у наукових фахових виданнях України

3. Колінко, Н.О., 2011. Управління інноваційною діяльністю як основа якісних зрушень. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*, 704 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, с. 10-17. (Особистий внесок автора: досліджено термінологічні визначення термінів "інновація", "інноваційна діяльність", "інноваційний менеджмент", що використовуються поруч із поняттям "управління інноваційною діяльністю").

4. Колінко, Н.О., та Кузьмін, О.Є., 2011. Особливості трудової діяльності керівника-інноватора. *Економіка та держава*, 6, с. 45-48. (Особистий внесок автора: уточнено сутність керівництва інноваційною діяльністю та обґрунтовано особистісні характеристики керівника інноваційної діяльності).

5. Колінко, Н. та Кузьмін, О., 2011. Особливості керівництва інноваційною діяльністю: хронологія теорії, сучасність та перспективи. *Схід*, 4, с. 43-49. (Особистий внесок автора: розглянуто еволюції економічної думки на теорію керівництва).

6. Колінко, Н.О., 2011. Концептуальний та типологічний аналіз форм влади. *Науковий вісник НЛТУ України*, 21.15, с.376-385. (Особистий внесок автора: досліджено та класифіковано форми влади).

7. Колінко, Н.О., 2012. Структурно-логістична схема управління інноваційною діяльністю. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*, 727 :

Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, с. 329-340. (Особистий внесок автора: визначено місце керівництва в структурі управління інноваційною діяльністю).

8. Колінко, Н.О., 2012. Феноменологія та систематизація традиційних і сучасних стилів керівництва. *Науковий вісник НЛТУ України*, 22.7, с. 380-391. (Особистий внесок автора: досліджено та класифіковано традиційні та сучасні стилі керівництва).

9. Колінко, Н.О., 2012. Моделювання стилю керівництва інноваційною діяльністю промислового підприємства. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*, 739 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, с. 156-165. (Особистий внесок автора: наведено характеристику та графічну інтерпретацію тривимірної адхократично-креативної моделі вибору управлінського підходу).

10. Колінко, Н.О., 2012. Оцінка трудової інноваційної діяльності керівника. *Міжнародна економічна політика, спецвипуск(ч.1)*, с. 505-513. (Особистий внесок автора: розглянуто елементи процесу оцінювання результативності керівництва інноваційною діяльністю).

11. Колінко, Н.О., 2013. Алгоритм формування ефективного керівництва інноваційною діяльністю промислових підприємств. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*, 767 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, с. 211-219. (Особистий внесок автора: розглянуто алгоритм формування результативного керівництва інноваційною діяльністю підприємств).

12. Колінко, Н.О. та Кузьмін, О.Є., 2013. Методи впливу як ефективний інструмент керівної інноваційної. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*, 2, с. 71-80. (Особистий внесок автора: розглянуто класифікаційні ознаки методів впливу керівництв інноваційною діяльністю).

13. Колінко, Н.О. та Саніна, О.Р., 2014. Систематизація та класифікація форм влади в керівництві інноваційною діяльністю машинобудівних підприємств. *Формування ринкової економіки в Україні*, 31(2), с. 250-258. (Особистий внесок автора: наведено класифікацію форм влади керівництва інноваційною діяльністю).

14. Kolinko, N.O and Krasulyak, M.M., 2014. Management of innovation activities at engineering enterprises under condition of mass individualization of demand. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*, 790 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, с. 91-96. (Особистий внесок автора: розглянуто систему керівництва інноваційною діяльністю за умови масової індивідуалізації).

1.3. Публікації у науковому виданні України, яке внесене до наукометричних баз та періодичному виданні іншої держави

15. ¹Kolinko N., 2016. Analysis of the machine-building sector in Ukraine and generation of the factor characteristics for the evaluation of the enterprise management effectiveness. *Международный научный журнал "Технологический аудит и резервы производства"*, 72, 5/4(31), с. 16-20. (Міжнародна представленість та індексація журналу: РИНЦ, EBSCO, Ulrich's Periodicals Directory, OpenAIRE, Bielefeld Academic Search Engine (BASE),

¹ Публікація, що також входить у наукове фахове видання України

Directory of Open Access Journals (DOAJ), WorldCat, CrossRef, WorldWideScience.org, Scholar Article Journal Index (SAJI), CNKI Scholar, Microsoft Academic Search, Socionet, Zeitschriftendatenbank (ZDB), EconBiz, MIAR, Scilit, EconPapers, IDEAS, ERIH PLUS (The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences), Dimensions, Julkaisufoorumi, FSTA). (Особистий внесок автора: сформовано ряд зовнішніх та внутрішніх факторів з врахуванням комплексної інтегральної оцінки результативності керівництва, для побудови багатофакторної регресійної моделі).

16. ²Колінко, Н.О., Кузьмін, О.Є. та Жежуха, В.Й., 2020. Оцінювання результативності інноваційної діяльності працівників керівної підсистеми. *Evropský časopis ekonomiky a managementu*, 6 (5), с. 68-75. (Міжнародна представленість журналу: *Czechia ISSN(print): 2533-4794 ISSN(online) 2533-4808*). (Особистий внесок автора: визначено та сформовано систему показників оцінювання результативності керівництва інноваційною діяльністю).

1.4. Опубліковані праці апробаційного характеру

17. Колінко, Н.О., 2011. Модель управління інноваційною діяльністю підприємства. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : VII-та науково-технічна конференція науково-педагогічних працівників*. 21-25 Березня 2011. Львів: Видавничий відділ ІППТ.

18. Колінко, Н.О., 2012. Типологічний аналіз керівників в управлінні інноваційною діяльністю. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : VIII-та науково-технічна конференція науково-педагогічних працівників*. 26-31 Березня 2012. Львів: Видавничий відділ ІППТ.

19. Колінко, Н.О., 2012. Формування основних вимог трудової діяльності інноваційного керівника. *Модернізація стратегій економічного розвитку в умовах глобальної нестабільності : Міжнародна науково-практична конференція*. 22-23 Листопада 2012. Київ: Видавничий відділ КНЕУ.

20. Колінко, Н.О., 2012. Аналіз напрямів та тенденцій розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : VIII-та науково-технічна конференція науково-педагогічних працівників*. 26-31 Березня 2012. Львів: Видавничий відділ ІППТ.

21. Колінко, Н.О., 2013 Структура управління інноваційної діяльності на макрорівні та макрорівні. *Проблеми та шляхи вдосконалення економічного механізму підприємницької діяльності : V міжнародна науково-практична конференція*. 4-5 Квітня 2013. Дніпропетровськ: Біла К.О.

22. Колінко, Н.О., 2014. Інструментарій ефективного керівництва інноваційною діяльністю. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : X-та науково-технічна конференція науково-педагогічних працівників*. 31 Березня-5 Квітня 2014. Львів: Видавничий відділ ІППТ.

23. Колінко, Н.О., 2015. Ефективне керівництво логістичною діяльністю – фактор економічного розвитку підприємства. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : XI науково-практична конференція*. 30 Березня–4 Квітня 2015. Львів : Видавничий відділ ІППТ.

² Публікація, що опублікована в науковому періодичному виданні іншої держави

24. Колінко, Н.О. та Красуляк, М.М., 2015. Формування та реалізація кадрової стратегії як основа ефективного управління розвитком міста. *Działania wyższych uczelni a rozwój gospodarki i kultury w mieście : zbiór raportów naukowych Międzynarodowej Konferencji Naukowej*. 17-18 Wrzesnia 2015. Katowice: Wydawnictwo WST.

25. Колінко, Н.О. та Угрин, Л.Є., 2016. Аналітичні методи керівництва промисловим підприємством в умовах створення інформаційного суспільства. *Інформаційне суспільство: тенденції регіонального розвитку : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. 20-21 Вересня 2016. Львів: видавництво “Редакція”УП”.

26. Колінко, Н.О., 2016. Використання інформаційних систем в дослідженні та управлінні станами екосистем. *Innowacyjna edukacja jako składowa inteligentnego miasta : międzynarodowa konferencja naukowa*. 15–16 Wrzesnia 2016. Katowicach, Poland.

27. Колінко, Н.О. 2016. Методика самооцінки інноваційного стилю керівництва. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : XII науково-практична конференція*. 4-8 Квітня 2016. Львів: Н-Н ІППТ НУ “Львівська політехніка”.

28. Колінко, Н.О., 2017. Результативність керівництва інноваційною діяльністю машинобудівних підприємств. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : XIII науково-практична конференція*. 27–31 Березня 2017. Львів: Н-Н ІППТ НУ “Львівська політехніка”.

29. Колінко, Н.О., 2018. Розвиток керівництва інноваційною діяльністю машинобудівних підприємств. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні : XIV науково-практична конференція*. 17-20 Квітня 2018. Львів: Н-Н ІППТ НУ “Львівська політехніка”.

30. Колінко, Н.О., 2019. Використання ABC-XYZ аналізу для формування управлінської компетентності керівника інноваційної діяльності машинобудівного підприємства. *Інноваційні технології у розвитку сучасного суспільства : Міжнародна науково-практична конференція*. Львів, Україна, 18–19 Квітня 2019. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

АНОТАЦІЯ

Колінко Н.О. Керівництво інноваційною діяльністю підприємств. - На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний університет “Львівська політехніка”, Міністерство освіти і науки України, Львів, 2021.

Дисертаційну роботу присвячено вирішенню питань теоретичного обґрунтування та розроблення прикладних рекомендацій щодо формування та розвитку результативного керівництва ІД підприємств. Розвинуто понятійно-категорійний апарат у сфері керівництва ІД, як результат визначено місце керівництва в системі управління ІД. Удосконалено систему оцінювання результативності керівництва ІД підприємств з врахуванням показників, які

відображають особистісні характеристики керівника і показників, які відображають результат його діяльності. Розроблено модель формування та розвитку результативного керівництва ІД підприємств на засадах адхократично-креативної моделі, що дало можливість виокремити вісім управлінських підходів до результативного керівництва ІД. Сформовано комплексну систему узагальнюючих рекомендацій щодо формування та розвитку результативного керівництва, що базується на визначеному управлінському підході, враховує векторну орієнтованість, стадію життєвого розвитку, необхідний інструментарій результативного керівництва ІД та притаманний тип керівника.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, керівництво інноваційною діяльністю, інструментарій керівництва, векторна орієнтованість, особистісна складова, фахова складова, адхократично-креативна модель.

ANNOTATION

Kolinko N.O. Management of innovative activity of enterprises. - On the rights of manuscript.

Dissertation in order to obtain a Degree of Candidate of Economic Sciences with a specialization 08.00.04 - economics and enterprise management (according to economic activity). - Lviv Polytechnic National University of Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2021.

This dissertation is devoted to the question regarding the decision of the theoretical substantiation of the given recommendations concerning formation and development of the effective management of the innovative development of the enterprise. Developed and categorical regulations in the department of the innovative development management have been established and as a result, the placement of leadership in the department system has been determined. Improved assessment system of the effectiveness extent of the innovative development management administration, taking into account indicators that reflect the personal characteristics of the head administrator and indicators that reflect the results of their activities. A model about the development of the effective management of the innovative development administration is formed on the basis of adhocratic-creative models that allowed an opportunity to allocate eight administrative approaches to effective management of innovative development administration. The formation of a complex system that takes into account the recommendations for the development of effective leadership that is based on a certain management approach while taking into account vector orientation, stages of life development and the necessary tools for effective leadership of the innovative development administration.

Keywords: innovation, innovation activity, innovation management, innovation management tools, vector orientation, personal component, managerial component, adhocratic-creative model.

АННОТАЦИЯ

Колинко Н.О. Руководство инновационной деятельностью предприятий. - На правах рукописи.

Диссертация на получение научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам

экономической деятельности). - Национальный университет “Львівська політехніка”, Министерства образования и науки Украины, Львов, 2021.

Диссертация посвящена решению вопросов теоретического обоснования и разработки прикладных рекомендаций по формированию и развитию результативного руководства инновационной деятельности предприятий в системе менеджмента промышленных предприятий.

Разработанная модель формирования и развития результативного руководства ИД предприятий, которая основывается на сочетании усовершенствованной модели выбора эффективного инструментария и модели выбора эффективного подхода в руководстве ИД. В основе сочетания двух моделей сформирована комплексная система обобщающих рекомендаций по формированию и развитию результативного руководства, которая базируется на определенном управленческом подходе (директивный, патриархальный, благосклонный, автономный, кооперационный, консультативный, сопричастный, коллегиальный), учитывает векторную ориентированность (общество, бизнес-процессы, работники), стадию жизненного развития (разработка, активизация, рост, выход на внешнюю среду, вершина (пик), удерживание, затишье (подготовка) перед началом следующего цикла), оценивание ключевых составляющих руководства ИД (личностной, профессиональной), необходимый инструментарий результативного руководства инновационной деятельностью (видов методов воздействия, видов власти, видов стиля руководства) и определяет конкретный присущий тип руководителя (надзиратель, координатор, внедренец, организатор, новатор, исследователь, командир). Данные рекомендации позволяют руководителям полностью оценить состояние руководства ИД и наметить конкретные меры по его дальнейшему развитию.

Предложено адхократично-креативную модель управленческого подхода результативного руководства ИД предприятий. В основу которой были положены результаты оценки руководства ИД и векторная ориентированность, что позволило выделить и подробно охарактеризовать восемь управленческих подходов руководства ИД и восемь соответствующих типологии руководителей. В процессе анализа инновационной деятельности предприятий, эта модель позволит сформировать конкретные предложения по формированию и развитию результативного руководства.

Усовершенствована система оценки результативности руководства ИД предприятий, с учетом показателей, что в своей сути отображают личностные характеристики руководителя (навыки, знания, ценности, мышления, способности, качества, реализация функции и соответствие принципам руководителя ИД) и комбинации формирующих и результирующих факторов влияния руководства (управленческая и производственно-технологическая) на состояние и результаты ИД. Такое сочетание дает возможность сбалансировать частичную субъективность экспертного метода с реальными данными предприятия и установить влияние интеллектуального, управленческого и операционного потенциала на оценку результативности руководства ИД. Как результат, рассчитывается интегральный показатель результативности руководства ИД предприятия, который дает возможность получить многогранную, комплексную и наиболее полную оценку руководства ИД в соответствии с действительной векторной ориентированностью.

Усовершенствовано положение относительно выбора моделей инструментов результативного руководства ИД предприятий, в основу которых положены модели комбинаций видов инструментов, сформированных в зависимости от определенной векторной ориентированности руководства ИД, которое базируется на основе формирующих факторов влияния и с учетом результатов оценивания частоты применения данных инструментов. Применение данной модели предоставляет руководителям ИД действенный и влиятельный механизм повышения результативности руководства ИД путем оптимального сочетания конкретных видов инструментов.

Уточнена и развита этапность стадий жизненного развития руководства инновационной деятельностью и предложена усовершенствованная модель соотношения данных стадий и комбинаций векторной ориентированности, что позволяет понять на каком отрезке жизненного развития находится руководство ИД и какие дополнительные факторы и инструменты, которые определяются векторной ориентированностью, необходимо применять.

Проведенные исследования позволили сформировать четкое виденье места и роли руководства ИД в системе инновационного менеджмента, а также предложить собственное толкование понятия “руководство инновационной деятельностью” как деятельность, которая осуществляется руководителем инновационного типа через влияние на управляемую систему путем применения конкретных моделей инструментов руководства с целью достижения социального, экономического, научно-технического эффекта в инновационной деятельности.

В работе усовершенствовано, развито и дополнено классификацию видов инструментов руководства ИД предприятий, которые позволяют практически применить их для формирования оптимальных комбинаций данных инструментов для обеспечения результативного руководства ИД.

Обоснован феномен руководства ИД на основе анализа подходов, которые исследуют развитие инновационного менеджмента и особенностей реализации ИД на предприятии, что позволило сформировать модель управления ИД, которая наглядно показывает место и составные элементы руководства ИД, его взаимосвязь с другими ключевыми элементами управления и ее влияние на управляемую систему, а также участие в превращении входного ресурса (идеи) и влияния внешних факторов на получение конечного продукта (инновации).

В процессе исследования с учетом экономических результатов деятельности предприятий, а также комплексной интегральной оценки результативности руководства ИД, разработаны эконометрические модели прогнозирования влияния внешних и внутренних факторов, на экономический результат производственной деятельности предприятий, которые позволят существенным образом усилить результирующие факторы руководства ИД и спрогнозировать конкретные результаты инновационной деятельности.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, руководство инновационной деятельностью, инструментарий руководства, векторная ориентированность, личностная составляющая, профессиональная составляющая, адхократично-креативная модель.

Підписано до друку 19.01.2021 р.
Формат 60×90 1/16. Папір офсетний.
Друк на різнографі. Умовн. друк. арк. 1,5. Обл.-видав. арк. 0,89.
Тираж 100 прим. Зам. 121216

Поліграфічний центр
Видавництва Національного університету “Львівська політехніка”
вул. Ф.Колесси, 4, 79013, Львів
Реєстраційне свідоцтво серії ДК № 4459 від 27.12.2012 р.